

**Rapport fra Conference on Roma in Europe, Frankfurt 22.-24. nov. 2013
Lutheran World Federation (LWF) and Churches' Commission for Migrants in
Europe (CCME)
v/Hilde Kirkebøen**

Roma-migrasjon i Europa står høyt på den politiske dagsorden, og mange kirker står overfor en **utfordrende offentlig diskurs**.

Hensikten med konferansen var å dele erfaringer, få mer kunnskap om temaet - og på bakgrunn av dette gi anbefalinger til kirkenes videre arbeid med roma-migrasjon og kampen for å overvinne stigmatisering og rasisme.

Globaliseringsprosessen og den økonomiske krisen bidrar til økt migrasjon. Det er en voksende eksistensiell usikkerhet og en fremvekst av nye nasjonalistiske bevegelser med fremmedfiendtlighet, rasistiske holdning og vold, der bl.a. roma-minoriteter er svært utsatt.

Roma-minoritetsgrupper finnes i de aller fleste europeiske land, og mange er medlemmer av ulike kirker – lutherske, ortodokse, pinsemenigheter og reformerte. Roma-minoriteter møter diskriminering og marginalisering i mange deler av Europa på områder som bolig, tilgang på utdanning og helsetjenester, samt sysselsetting. EU har vedtatt et rammeverk for nasjonale Roma integreringsstrategier (2011) basert på nasjonale handlingsplaner. Det har blitt en økt bevissthet om den smertefulle historien med undertrykkelse og slaveri av roma i Sørøst-Europa, og av forfølgelsen under Holocaust. På LVFs 10. forsamling i Stuttgart i 2010 ble kirkene kalt til å «bidra til myndiggjøring og integrering (..) samt til utvikling av sosialt inkluderende praksis».

Mens bevegelsesfrihet for europeiske borgere regnes som en viktig verdi, blir roma-migrasjon sett på som misbruk av denne friheten. Roma-minoriteter regnes ikke som en del av de tilrettelagte programmer som er beregnet på EU-arbeidsinnvandring fra kriserammede land i sør til nord.

Kirkene har behov for å vite mer om Romas situasjon og ulike årsaker til migrasjon, samt dekonstruere fordommer og fremmedfrykt gjennom bevisstgjøring og adressere problemer knyttet til kriminalitet og frykten for kriminalitet, uten å stigmatisere.

Land som var representert på konferansen, var Italia, Serbia, Ungarn, Nederland, Sverige, Finland, Tyskland, Romania, Tsjekkia, Slovakia, Norge. Tema som ble tatt opp var bl.a. menneskerettighetsarbeid, arbeid mot antisiganisme, advocacy og ulike former for integrering og sosialt arbeid.

**Roma Minorities and Migration in Europa, European Roma Information Office –
Informasjons- og advocacy-kontor.**

- 12-15 mill. roma i Europa – den største minoriteten i Europa.
- Mer enn 150 organisasjoner - ulike aktiviteter over hele Europa.
- Integrering er ikke nok. Roma har bodd her i Europa i over 700 år. Det finnes

eksempler på godt integrerte rom både i arbeidsliv og utdanning, men de er likevel ikke godtatt, akseptert.

- Utdanning må kombineres med antidiskrimineringsarbeid.
- Hvordan få en likeverdig posisjon?
- Hvordan endre måten europeere tenker om roma?
- Involvering - ofte i en lav posisjon som ikke gir innflytelse.
- Antisiganisme krever et større engasjement fra hele samfunnet: 44-48 % av EU-borgere vil ikke ha roma i sitt nabolag, i sin skole osv. Dette er derfor et dilemma ikke bare for roma, men for hele samfunnet. Mest marginaliserte minoritet. Offer for trafficking og prostitusjon.
- Selv om roma representerer en stor del av befolkningen i Europa, har de minimal politisk innflytelse og plass i parlamentet. Politikere er redde for å miste stemmer.
- Romabosettinger øker i land som Ungarn, Serbia, Slovakia, Bulgaria - utenfor myndighetenes kontroll. Fører til antiroma-attack uten at majoritetssamfunnet og styresmakter reagerer.
- Antisiganisme øker i Europa. Råker både roma med og uten utdanning. Media bidrar til stigmatisering.
- Regelen om at de ikke er velkommen til EU-land om de ikke kan underholde seg selv, blir brukt for å deportere dem etter 3 mnd. bl.a. i Frankrike.
- Fattige i Romania er fattige i Norge også, men ved å reise til Norge slipper de å sulte.

Hvorfor er det så mange prosjekter som ikke virker? Hvorfor blir det ingen forbedring? Hva skal til?

- Programmene er ofte prosjektbasert – varer i 2-3 år og dør selv om de er suksessfulle. Prosjektene er ikke bærekraftige. Penger forsvinner i korrupsjon.
- Mange prosjekter involverer ikke roma.
- Tar ikke hensyn til alle de små kulturelle detaljer (eks. gravide kan aldri gå til mannlig lege).
- Mange strategier - men lite handling
- Mange eksperter - få praktiske arbeidere.
- Kirken - den eneste institusjon roma stoler på.
- Akseptering er en av de viktigste målene. Integrering må involvere akseptering.
- Integrering – toveisprosess: må jobbe sammen for integrering. Gjensidig prosess. Ikke alle roma er marginalisert, men alle roma er diskriminert. Ikke se seg selv som offer. Deltakelse og involvering på alle nivå.
- Fundamentale menneskerettigheter skulle ikke vært avhengig av hvilket land du er født i - kan fattige EU-borgere få tilgang på samme goder som statsborgere? Behov for ulike systemer, ikke bare individbasert, men også system ift. basis behov, isteden for å deportere folk til andre land.

Roma Support Association Frankfurt

Frankfurt har en lang historie i å hjelpe roma, både migranter og bofaste. De har vintertilbud med overnatting fra 1. nov. til slutten av mars (lenger om det er kaldere). Det offentlige støtter dette med 20–30 plasser. Hjemløse som ikke får plass på vintertilbudet, får overnatte i t-bane-undergrunnen med tilgang på toalett og politibeskyttelse. Vanligvis 120 hjemløse, før jul var det 160. For 15 år siden kom det mange fra Polen, nå kommer det folk fra Bulgaria og Romania. Husleie blir dyrere og

dyrere i Frankfurt. Hjelpetiltakene er innrettet mot individ, ikke mot gruppe – derfor fare for at systemene kollapse om det kommer store grupper som f.eks. skal dusje. For å få hjelp, må en person noen ganger forlate gruppa, men for mange er det umulige fordi gruppa er alt de har. Frankfurt har både barnehage – og skoletilbud for rombarn (også tilgjengelig for migranter), ungdomshjelp og voksenopplæring, helsehjelp, gatebuss, shelter, hjelp til prostituerte m.m. Diakonalt senter med mat, klær, vask, tilgang på data, mulighet for oppbevaring av eiendeler, post, overnatting (17 leiligheter med bad og kjøkken, to år, 8 plasser ledige dag for dag, maks 10 dager) og gateambulanse.

Romania

Historisk kontekst

Roma består av ulike grupper delt inn ift. yrker/håndverkstradisjoner. Før kommunismen reiste de rundt for å selge egne produkter. Under kommunismen ble de tvunget til å bosette seg og sende barna på skole. Ikke tradisjon for å drive med jordbruk, men under 50 år med kommunisme tvunget til å drive med jordbruk. Etter kommunismen ble det dårlige leveforhold for roma. På landsbygda begynte mange å livnære seg ved å tigge og stjele. Få muligheter for jobb.

Økumenisk samarbeid i over 20 år

Evangelisk kirke i Sibiu: Dagsenter for barn som bor med foreldrene, men som blir sendt på gata for å tigge/stjele. Målgruppe: fattige barn og ungdom (skoledroppere). Kommer fra dårlige sammenhenger – sjuke, arbeidsløse foreldre, barn har lus. Resultat: 50 % tilbake på skole.

Berlin: Overnattingsplasser for 300 personer, mulighet for arbeid i byggebransjen.

Sverige: 20-30 000 roma i dag – Svenske Roma (4 000), Finske (Kale) Roma (4 000), Roma fra Balkans (10 000), og andre nye migranter.

Finland: 10 000 roma **Italia:** 170 000 roma – 70 000 italienske rom, 90 000 fra eks-Jugoslavia, liten gruppe fra Romania og Bulgaria. Mer enn 40 000 bor i camper. 1984: Lov for å beskytte rettighetene til roma, men ikke fulgt opp.

Ungarn: Motto: Gipsy are not a burden, but potential of the society. 800 000 (8%).

Serbia: 140 000 roma i Serbia (7,2 mill.) ca. 6-8 % av befolkningen. 45 % slum, 30 % ikke vann, 30 % ikke elektrisitet, 600 roma settlement. EHO RRC project locations Roma ressurscenter - *with people, by people, for people* (støttet av KN): 1. Housing, 2. Utdanning, 3. Jobb/inntekt, 4.

Informasjon og dialogarbeid. Representanter fra roma har en nøkkelrolle i prosjekta.

Planlegg sammen med roma community; 1. deltakelse, 2. fleksibilitet- ikke ferdige løsninger, mulighet for å være med å bestemme, 3. bærekraftig – myndiggjøre (empower) roma, 4.

kostnadseffektive, 5. helhetlig/omfattende.

Tsjekkia: 150 000-300 000 roma. Strategiplan: sikkerhet, housing, utdanning, sosiale tjenester, helsesenter, arbeidssenter. Agency for sosial inkludering. Fordommer, stereotyper, manifestasjon av rasisme og fobi mot roma. Kirken har hatt markeringer mot antiroma aksjoner: fredelige møter mot rasisme og vold.

Slovakia: Multietnisk stat. Roma ca. 380 000. (2011). Den gruppa som øker mest. Mange historier om stereotyper, f.eks. «to sigan» betyr å ljuge. Lav livskvalitet. Avhengig av/lever av velferdsstaten. Slovakisk roma er for stolte til å tigge.

Utfordringer og råd til Kirkens Bymisjon/Dnk ift. videre arbeid med roma

- Være en tydelig røst i den offentlige diskurs ift. diskriminering, stigmatisering og antisiganisme.
- Jobbe sosialpolitiske ift. menneskerettigheter og basisbehov for fattige tilreisende.
- Holdningsskapende arbeid i kirker og lokalsamfunn - dekonstruere fordommer og fremmedfrykt gjennom bevisstgjøring. Fortsette med å arrangere prosti-/temakvelder/folkemøter med informasjon/faktakunnskap, erfaringsdeling, musikk og panelsamtaler der kirkeledere, politikere, folk fra rommiljøet og fagpersoner er

representert. Ressurspersoner som kan brukes her er: Joron Phil (professor), Maria Rosvoll (HL-senteret), Ada Engebregtsen (forsker), Jahn Otto Johansen, Tore-Jarl Bielenberg, Geir Lippestad, Knut Vollebæk, Torbjørn Jagland. Det er foreløpig arrangert temakvelder i Grorud/Østre Aker prosti, Nordre Aker og Bærum. Vestre og Søndre Aker og Domprostiet står for tur. Arrangere felles seminar på Litteraturhuset. Gjestebud. Konserter.

- Fortelle andre historier enn dem som kommer fram i media, skape muligheter for direkte møter, hente fram ulike menigheters erfaringer med tilreisende rom og hvordan det har virket positivt inn på menigheten (bl.a. Haugerud, Vestre Frikirke, Røa), vennskap mellom nordmenn og tilreisende rom.
- Bruke musikk og kulturformidling i det holdningsskapende arbeidet.
- Fortsette med faste tverrkirkelige møter på bispegården med for eksempel Frelsesarmeen, Bymisjon, Evangeliesenteret, Filadelfia, Den katolske kirke, Den ortodokse kirke, Misjonskirken, Substans/Areopagos, Frikirken og Kirkens Nødhjelp.
- Få til et tettere samarbeid og fordeling ift. akutte behov som overnatting, mat, dusj, toalett med ulike kirkelige aktører og med andre samfunnsaktører.
- Få mer kunnskap om romas/fattige tilreisendes situasjon og ulike årsaker til migrasjon.
- Involvere roma i arbeidet, la dem få sin plass i informasjonsarbeidet, for eksempel som arrangementet på Litteraturhuset august 2013.
- Bruke diakonien og teologien til å snakke om den rike verdens overlegenhet på bekostning av fattigdom og miljø og unngå å fokusere på de andre som bare fattige eller umoralske offer.